

Dato	14. november 2018
Sagsbehandler	Lene Merete Priess
Mail	lemp@vd.dk
Telefon	+45 7244 3209
Dokument	18/00928-43
Side	1/12

Klage over ekspropriation af del af matr.nr. I

Vejdirektoratet har behandlet klage af 14. januar 2018, hvor P på vegne af M klager over Næstved Kommunes beslutning af 19. december 2017 om ekspropriation af del af matr.nr. I til etablering af stiforbindelse mellem N og V.

Vejdirektoratet har under sagsbehandlingen modtaget en række oplysninger og bemærkninger fra Næstved Kommune og klager. Næstved Kommunes oplysninger, herunder kommunens udtalelse til sagen og de fremsendte bemærkninger, har efter vores opfattelse givet anledning til misforståelser, hvilket har bidraget til sagens kompleksitet.

Vejdirektoratet sendte den 15. oktober 2018 udkast til afgørelse og har modtaget klagers bemærkninger den 12. november. Bemærkningerne er indarbejdet i afgørelsen. På baggrund af bemærkningerne opretholder vi vores udkast og træffer nedenstående afgørelse:

Vejdirektoratets afgørelse

Vejdirektoratet har truffet afgørelse efter § 6, stk. 1, nr. 1, i bekendtgørelsen om Vejdirektoratets opgaver og beføjelser¹.

Vejdirektoratet opretholder Næstved Kommunes beslutning om ekspropriation af del af matr.nr. I.

Hvad kan vi tage stilling til

Vejdirektoratet kan tage stilling til klager over en ekspropriation og i den forbindelse helt eller delvist ophæve kommunens² beslutning om ekspropriation fra en ejendom. Dette fremgår af vejlovens³ § 132, stk. 2.

Vi kan derimod ikke pålægge en kommune at gennemføre et andet konkret projekt.

¹ Transport- og Bygningsministeriets bekendtgørelse nr. 121 af 8. februar 2016 om opgaver og beføjelser i Vejdirektoratet, som ændret ved bekendtgørelse nr. 1636 af 15. december 2016 og bekendtgørelse nr. 1207 af 5. oktober 2018.

² Kommunen er vejmyndighed, jf. vejlovens § 7.

³ Lov nr. 1520 af 27. december 2014 om offentlige veje m.v., som ændret ved lov nr. 1895 af 29. december 2015 og lov nr. 658 af 8. juni 2016.

Det betyder, at vi kan vurdere, om kommunen i forbindelse med en sådan afgørelse har fulgt forvaltningsloven⁴ og almindelige forvaltningsretlige regler. Men vi kan ikke tage stilling til spørgsmål efter anden lovgivning, herunder til andre klagemyndigheders afgørelser, eller til privatretlige spørgsmål, herunder aftaler. Vi kan dog påse, om de fornødne tilladelser efter anden lovgivning er indhentet i forbindelse med en ekspropriation.

Klagers argumenter

P henviser i klagen til, at hverken nødvendigheds-, proportionalitet- eller aktualitetskravet er opfyldt for at kunne gennemføre ekspropriationen.

P skriver bl.a.:

- Der er ikke noget lokalt ønske eller behov for at etablere en adgang mellem N og V.
- Den valgte linjeføring er ikke den naturlige vej mellem de to landsbyer, og at der er en mere oplagt linjeføring. Den naturlige overgang og den korteste rute er ved krydsningspunkt B længere mod vest, hvor der på sydsiden allerede eksisterer en vej/sti ned til åen.
- Den valgte linjeføring er ikke farbar i store dele af året, da engen ofte er oversvømmet.
- Ekspropriationen er ikke lovlig, da den altovervejende foretages til fordel for en privat virksomhed.
- Ekspropriationen gennemskærer en naturligt arronderet ejendom og giver en væsentlig værdiforringelse af den samlede ejendom.
- Der er ikke fysisk sammenhæng mellem det afskårne areal på 1.088 m², som kommunen vil tillægge naboejendommen. Det giver ingen anvendelsesmulighed og en uharmonisk ejendomsdannelse.
- Der er ikke den nødvendige aktualitet mellem gennemførslen af ekspropriationen og muligheden for at gennemføre projektet, idet broforbindelsen over åen er planlagt på et sted, hvor der er ynglende isfugle.
- Ekspropriationen går langt videre end nødvendigt for at skabe en ny forbindelse mellem N og V.

Baggrund

Næstved og Sorø Kommuner har igennem en årrække planlagt en sti- og broforbindelse mellem N og V til rekreativ færdsel. Stien etableres med en broforbindelse over åen, der adskiller kommunerne. Formålet er at skabe forbindelse mellem N og V, og stien er desuden et element i at skabe sammenhæng mellem offentlige skov- og naturområder ved Glumsø og naturarealerne ved S og K. Der har historisk været en forbindelse over åen ved krydsningspunkt A, hvor broen planlægges etableret. Den seneste bro lå ved krydsningspunkt B længere mod vest men blev revet ned i 1930'erne.

De politiske udvalg i Sorø og Næstved Kommuner besluttede i 2010 i enighed, at overgangsstedet skulle være ved punkt A. K-gården, der ejer ejendommen på nordsiden af åen ved punkt A, havde forinden beslutningen meddelt, at de ville stille arealer vederlagsfrit til rådighed for etablering af sti- og broforbindelse ved dette punkt.

⁴ Lovbekendtgørelse nr. 433 af 22. april 2014, som ændret ved lov nr. 503 af 23. maj 2018.

Fredningsnævnet meddelte i 2014 dispensation fra naturbeskyttelseslovens⁵ § 50 til etablering af en træbro i punkt A med tilstødende stisystem med spange og trampestier. Miljø- og Naturklagenævnet stadfæstede Fredningsnævnets dispensation men tilføjede et vilkår om, *"at broforbindelse i punkt A først kan etableres, når den i sagen omhandlende rodkage ikke længere kan fungere som redeplads for isfugl"*. Nævnet har accepteret, at (DOF) overvåger rodkagen, og at kommunen *"benytter overvågningen til at vurdere, at rodkagen ikke længere kan fungere som levested for isfugl."*

Den 12. oktober 2017 indvarslede kommunen til åstedsforretning, som blev afholdt den 13. og 16. november 2017 på de berørte ejendomme. Ved åstedsforretningen blev stiforløbet ændret, så stien ikke længere følger skel men er centreret om markvejen, hvilket medfører en større arealafståelse på matr.nr. I.

Den 19. december 2017 traf byrådet beslutning om ekspropriation af de nødvendige arealer fra tre lodsejere til etablering af offentlig, rekreativ sti og bro, hvilket blev meddelt lodsejerne den følgende dag.

Af matr.nr. I ejet af M eksproprieres ca. 1.353 m² til etablering af offentlig sti samt ca. 1.763 m² afskårne arealer, der efter nærhedsprincippet tillægges en ejendom, der er personligt ejet af J. Der eksproprieres desuden ca. 3.365 m² til midlertidigt arbejdsareal til brug for etablering af offentlig sti og bro.

Opsummering af oplysninger modtaget fra Næstved Kommune:

- Det har ikke været muligt at indgå frivillige aftaler med lodsejerne syd for åen ved punkt A, hvorfor det er nødvendigt at ekspropriere til gennemførelse af projektet.
- Der er tale om en 2 meter bred sti i græs plus en rabat i hver side på 0,5 m. Enkelte steder kan det være nødvendigt at udlægge grus eller etablere træspang.
- Det er et selvstændigt formål med stien, at færdsel er undergivet naturens præmisser.
- Stien skal primært tjene til rekreativ færdsel til fods og trækkende cyklister og vil ikke blive anlagt eller befæstet eller lign. men vil fremtræde som en slået natursti, hvor forløbet bliver markeret med lave træpæle.
- Der er adgang til ejendommen efter naturbeskyttelseslovens regler ad eksisterende markspor langs matr.nre. f og c. Der er ikke adgang efter naturbeskyttelsens regler på den resterende del af ejendommen, jf. fremsendte kort.
- En del af arealet er dyrket med høslæt.
- Indgrebet er begrænset mest muligt i forhold til formålet og er i udpræget grad proportionalt.

Kommunens oplysninger om valg af linjeføring:

- Ved punkt B på nordsiden er en meget stejl skrænt, som vil betyde, at der skal anlægges et større trappeanlæg, hvis strækningen skal kunne benyttes.
- Krydsning i punkt B vil indebære, at trækkende cyklister, barnevogne og bevægelseshæmmede afskæres fra at benytte stien.
- Kommunen har samlet vurderet, at krydsning ved punkt A er mest hensigtsmæssig, da det giver de bedste muligheder for bl.a. gående, trækkende cyklister, barnevogne og handikappede at udnytte de rekreative muligheder.

⁵ Lovbekendtgørelse nr. 934 af 27. juni 2017 om naturbeskyttelse.

- Arealet ved punkt B oversvømmes periodisk.
- Der skal eksproprieres til en strækning på 692 meter (samlet areal på 2095 m²) ved punkt A mod 719-735 meter ved punkt B (samlet areal ikke oplyst), hvorfor indgrebet ved punkt A samlet set er mindre, da et mindre areal eksproprieres og færre lodsejere berøres.
- Nabogenerne vil være større ved punkt B, idet stien vil passere tæt på privat beboelse.
- Kommunen vil med ekspropriationen desuden sikre adgang med kørende materiel til vedligeholdelse af sti og bro.
- Stien er placeret efter lodsejers ønsker. Lodsejer ønskede, at stien fulgte eksisterende markvej og spor samt at bevare krat/læhegn. Disse ønsker medfører, at der eksproprieres mere areal på grund af jordstrimmel mellem nuværende skel og sti. Ekspropriationen blev tilpasset fysiske forhold bl.a. på grund af højdeforskel ved åstedsforretningen

Sorø Kommune oplyser, at:

- Det har ikke været muligt at indgå frivillige aftaler ved punkt B nord for åen.
- Lodsejer på nordsiden ved punkt B har allerede en rekreativ sti på sin ejendom, og han ønsker ikke flere stier.
- Lodsejer på nordsiden kan til dels have ret i, at det er for stejlt til en sti for cykler og cykelanhængere ved punkt B.

P oplyser, at:

- Anlægget ved punkt A er væsentlig mere omfattende, da det kræver flere spange og terrændringer.
- Det beskrevne anlæg er væsentligt mere vidtgående, end der er søgt dispensation til.
- Det afskårne areal har ingen sammenhæng med den ejendom, kommunen ønsker at sammenlægge med. Grøften afskærer det afskårne areal med den ejendom, den skal tillægges. Grøften kan ikke passeres med kørende materiel. Ejer skal etablere en kørsel over grøft og anskaffe mindre traktor.
- Ved krydsning ved punkt B vil stien på nordsiden kunne placeres langs ejendomsskel, hvorved man undgår at gennemskære en landbrugsejendom.
- Kommunen havde arbejdet for krydsningspunkt B, indtil ejer af K-gården i 2010 tilbød at stille arealer til rådighed vederlagsfrit. Kommunen har siden da været fastlåst i valg af punkt A.
- Engen anvendes til høslæt og afgræsning.
- Begge linjeføringer skal tilbagelægge de samme højdemeter.
- Den alternative linjeføring udgør samlet et væsentligt mindre indgreb i ejendomsretten.
- Der er ikke foretaget vurdering af påvirkning ved ophobning af materialer ved spang som følge af de årlige oversvømmelser. Der er risiko for, at grus skylles ud over engarealerne og ødelægger mulighed for høslæt og græsning.

Vejlovens bestemmelser

Det er kommunen, der beslutter, om en ekspropriation skal ske, jf. vejlovens § 102, stk. 1.

Reglerne om, i hvilke tilfælde, der kan ske ekspropriation, fremgår af vejlovens §§ 96 og 97.

Ekspropriation kan efter denne bestemmelse blandt andet ske til offentlige vej- og stianlæg, når almenvellet kræver det.

Ved ekspropriation kan der erhverves ret til at udøve en særlig råden over den ejendom og dermed en begrænsning i ejerens råden over sin ejendom. Det fremgår af vejlovens § 98, nr. 2 og 3.

Det forvaltningsretlige undersøgelsesprincip

Som vejmyndighed er kommunen underlagt det forvaltningsretlige undersøgelsesprincip. Ifølge dette princip skal forvaltningsmyndigheden undersøge en sag så langt, at den kan træffe en lovlig og forsvarlig afgørelse. Det er forvaltningsmyndighedens eget skøn, hvilke undersøgelser, den ønsker at iværksætte og hvornår.

Vejdirektoratets vurdering

Hvad Vejdirektoratet tager stilling til

Klager mener, at Vejdirektoratet ikke skal tage stilling til det samlede anlægsprojekt, men skal bedømme spørgsmålet om ekspropriation med udgangspunkt i det enkelte projekt i hver kommune. Klager mener, at den valgte linjeføring ikke er begrundet i forholdene i Næstved, men i Sorø Kommune.

For at realisere formålet med projektet skal der etableres en broforbindelse over åen (kommunegrænsen). I sagens natur må en bro nødvendigvis skulle anlægges på jorder, der ligger umiddelbart overfor hinanden. Fordi ekspropriationen sker som led i realiseringen af et større fælleskommunalt projekt, og formålet er at skabe en forbindelse mellem to landsbyer og sammenhæng mellem naturområder, tager Vejdirektoratet stilling til ekspropriationen i Næstved Kommune på baggrund af det samlede projekt, herunder om ekspropriationen er nødvendig og tidsmæssigt aktuel for realiseringen af ekspropriationsformålet i den konkrete situation.

Almenvellets interesse

Det er Vejdirektoratets opfattelse, at vejloven kan være hjemmelsgrundlag for ekspropriation til rekreative stier, idet anlæg af sådanne stier skyldes ønsket om at forbedre offentlighedens muligheder for at færdes i det åbne land. Det er efter vejloven lovligt at lægge vægt på færdselsmæssige hensyn, herunder også mulighederne for færdsel til rekreative mål som f.eks. naturområder.

På baggrund af oplysningerne om, at myndigheder og friluftorganisationer igennem 10 år har ønsket at etablere en bro- og stiforbindelse mellem de to landsbyer, og en forbindelse mellem skov- og naturområder i de to kommuner, finder Vejdirektoratet, at selve formålet er begrundet i hensynet til almenvellet, jf. vejlovens § 96, stk. 1.

At færdslen på stien er undergivet naturens præmisser og derfor ikke farbar i visse perioder, ændrer ikke herved.

Nødvendighedskravet og proportionalitetskravet

Ekspropriation er undergivet et krav om nødvendighed. Dette følger allerede af bestemmelserne i grundlovens⁶ § 73, stk. 1, 2. pkt., og vejlovens § 96, om hensynet til almenvellet samt af det almindelige forvaltningsretlige proportionalitetsprincip.

Proportionalitetsprincippet medfører, at der ikke må anvendes mere indgribende foranstaltninger, hvis mindre indgribende foranstaltninger er tilstrækkelige. Indgrebet skal således stå i rimeligt forhold til målet, og der skal prøves med det "gode" først.

Nødvendighedskravet indebærer, at ekspropriationen er ulovlig, hvis det tilsigtede formål kan opnås uden ekspropriation eller ved mindre omfattende ekspropriation. Det er desuden en forudsætning, at ekspropriationsformålet kan realiseres.

Som sagen er oplyst, har både Sorø og Næstved Kommuner ad flere omgange prøvet at indgå frivillige aftaler med lodsejerne både ved punkt A og B, men det har ikke været muligt at lave aftaler med lodsejere, hvis jorder er beliggende overfor hinanden ved S. Projektet kan således ikke realiseres, medmindre der eksproprieres i Sorø Kommune og/eller i Næstved Kommune.

Nord for åen i Sorø Kommune har K-gården stillet areal vederlagsfrit til rådighed for anlæg af en offentlig sti. Som sagen er oplyst, har der været tale om et samarbejde mellem denne lodsejer og de to kommuner. Vejloven er ikke til hinder for et sådant samarbejde i det samlede stiprojekt og indeholder ikke forbud mod dette. Kommunen skal dog som vejmyndighed fortsat påse, at en ekspropriation i henhold til bestemmelserne i vejlovens §§ 94-102 opfylder kravene om nødvendighed, proportionalitet m.v.

Linjeføring

Det ligger inden for kommunens skøn at vælge mellem flere forskellige linjeføringer. Vejloven indeholder ikke nærmere regler for dette. Linjeføringen skal ske på baggrund af en afvejning mellem hensynet til den enkelte borger, dennes ejendomsret og hensynet til almenvellets mulighed for en forbindelse mellem de to landsbyer og adgang til naturen. Det ligger indenfor Vejdirektoratets kompetence at tage stilling til kommunens skøn i forbindelse med ekspropriation. Hvor afgørelsen er truffet på baggrund af et skøn, skal begrundelsen indeholde en beskrivelse af de hovedhensyn, som er lagt til grund for afgørelsen, jf. forvaltningslovens § 24, stk. 1 og 2.⁷

Det forhold, at der er stillet et areal nord for åen vederlagsfrit til rådighed, medfører, at Vejdirektoratet foretager en skærpet prøvelse af kommunens skøn for sikre, at forholdet ikke har været styrende for valg af linjeføring på en sådan måde, at vejlovens bestemmelser om ekspropriation ikke bliver iagttaget. Det gælder også de forvaltningsretlige principper.

Med hensyn til linjeføring over punkt B kan Vejdirektoratet konstatere, at en sti i vidt omfang vil kunne lægges i eksisterende vej/sti "strædet". Det er den korteste og mest direkte linjeføring

⁶ Danmarks Riges Grundlov, lov nr. 169 af 5. juni 1953.

⁷ Derudover skal begrundelsen indeholde en kort beskrivelse af de faktiske omstændigheder, som er tillagt væsentlig betydning for afgørelsen. En skønsmæssig afgørelse skal være begrundet i de faktiske forhold, og baggrunden for skønnet skal forklares. Begrundelsen skal udgøre en forklaring på, hvorfor afgørelsen har fået det pågældende indhold.

mellem de to landsbyer, og der kan etableres sti delvist i skel og/eller vej på nordsiden af åen. Vi må derfor lægge til grund, at en forbindelse ved punkt B også skaber adgang og forbindelse mellem de to landsbyer og sammenhæng mellem de pågældende naturområder og dermed opfylder formålet med ekspropriationen.

Næstved Kommune afviste i første omgang den alternative linjeføring med, at det ikke har været muligt at indgå frivillige aftaler med lodsejerne ved punkt B. Vejdirektoratet må dog konstatere, at dette ligeledes er tilfældet for linjeføring på sydsiden af åen ved punkt A. Det er derfor usagligt at begrunde den valgte linjeføring med, at det ikke har været muligt at indgå frivillige aftaler for en anden linjeføring – når det også er tilfældet for den valgte linjeføring.

Idet Vejdirektoratet har kompetence til at tage stilling til retlige spørgsmål, kan Vejdirektoratet i forbindelse med behandling af en klage reparere begrundelsesmangler. Næstved Kommune har i sine efterfølgende bemærkninger henvist til, at geografiske forhold, omfanget af ekspropriationen, nabogener og benyttelse har været bestemmende for beslutningen om linjeføring over punkt A.

Ud fra højdekurver kan det konstateres, at skrænten på nordsiden er stejlere ved punkt B, men at der ligeledes er en - om end mindre stigning - ved punkt A. På nordsiden vil en sti derfor skulle tage hensyn til en stigning i terrænet, uanset om krydsningen sker i punkt A og B.

Som sagen er oplyst og på baggrund af fremsendt billedmateriale fra parterne, må det lægges til grund, at området ved begge punkter er periodisk oversvømmet (vinterhalvåret).

Kommunen skriver, at indgrebet er mindre i punkt A, fordi der skal eksproprieres et færre antal lodsejere. At det vil være nødvendigt at ekspropriere fire lodsejere i punkt B mod tre i punkt A, er efter vores opfattelse ikke afgørende for, om omfanget af ekspropriationen kan siges at være mindre. Det afgørende må være det samlede areal, det er nødvendigt at ekspropriere. Strækningen mellem de to landsbyer er kortere ved punkt B, men fordi der er stillet et areal vederlagsfrit til rådighed ved punkt A, bliver den strækning, det er nødvendigt at ekspropriere her mellem 27 og 42 meter kortere, hvorfor det må lægges til grund, at det samlede areal, der skal eksproprieres, også må blive tilsvarende mindre.

Som sagen er oplyst, kan det konstateres, at stien både syd- og nord for åen skal ligge i det åbne land mellem de to landsbyer. Ved linjeføring i skel over punkt B vil der på nordsiden være henholdsvis ca. 135 m og ca. 230 meter til nærmeste bebyggelse, indtil stien møder offentlig vej i V. Minimering af nabogener er et sagligt hensyn ved valg af linjeføring, men på baggrund af de faktiske forhold kan det efter vores opfattelse ikke tillægges afgørende betydning i det konkrete tilfælde. Henvielse til gener for naboer beliggende ud til offentlige vej i V kan ligeledes ikke tillægges betydning.

Vi kan konstatere, at der ikke er registreret en sti i CVF-registret på ejendommen nord for åen ved punkt B. Vi må derfor lægge til grund, at offentlighedens færdsel på denne ejendom er reguleret efter naturbeskyttelseslovens adgangsbestemmelser ad eksisterende markspor.

Som sagen er oplyst, herunder oplysninger afgivet i forbindelse med Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse, topografien, illustration af bro m.v., må der i sagens natur være en begrænsning i, hvem

der kan benytte sti- og broforbindelsen. Dette er ikke i sig selv problematisk, idet hensynet til almenvellet stadig må anses for at være opfyldt.

Næstved Kommune har bl.a. begrundet valg af linjeføring over punkt A med, at den stejlere stigning ved punkt B vil afskære visse typer af færdsel fra at anvende sti og bro. Vejdirektoratet har tidligere påpeget uoverensstemmelser i oplysningerne om, hvem der kan benytte stien. Kommunen har opklarende oplyst, at stien ikke vil være egnet til kørestolsbrugere, men at gående med nedsat evne til at bevæge sig godt kan benytte stien, hvilket er grunden til, at kommunen henviser til, at gående med barnevogne og bevægelseshæmmede vil kunne benytte en sti i punkt A (men ikke i punkt B). Det er vores opfattelse, at kommunens begrundelse har karakter af efterrationalisering. Det er dog vores vurdering, at det ikke har betydning, da linjeføringerne på andre punkter er sammenlignelige, at der på grund af de faktiske forhold på stedet under alle omstændigheder er en naturlig begrænsning i færdselstyperne og det forhold, at det er en sti på naturens præmisser.

Klager gør gældende, at ekspropriationen sker til fordel for privat virksomhed. I forbindelse med vurdering af alternativ placering, fremgår det af referatet fra teknisk udvalg den 24. april 2017, at en af Bylaug foreslået alternativ placering *"ikke vil imødekomme K-gårdens ønske om at lægge arealer til en forbindelse..."* Vejdirektoratet finder anledning til at påpege, at kommunen i sit valg af linjeføring skal afveje hensynet til den borger, der skal afstå areal og dennes ejendomsret i forhold til hensynet til almenhedens interesse i linjeføringen af stien. Kommunen skriver da også i samme referat, at den har vurderet, at der er valgt et forløb, som tilgodeser såvel hensyn til almenvellet som hensynet til de private grundejere i videst mulige omfang.

Ud fra en samlet konkret vurdering af ovenstående forhold er omfanget af ekspropriationen, de geografiske forhold og nabogener ved linjeføring over punkt A i forhold til punkt B efter Vejdirektoratets opfattelse sammenlignelige, og projektets formål kan opfyldes ved en linjeføring over begge punkter. Derfor finder Vejdirektoratet samlet, at der ikke er anledning til at kritisere skønnet i forbindelse med kommunens valg af linjeføring over punkt A. Vejdirektoratet finder ikke, at det forhold, at der er stillet areal vederlagsfrit til rådighed for Sorø Kommune, har været styrende for valg af linjeføring på en sådan måde, at vejlovens bestemmelser om ekspropriation samt de forvaltningsretlige principper ikke er blevet iagttaget. Projektet kan ikke gennemføres uden ekspropriation, og det er vores vurdering, at Næstved Kommune har afvejnet hensynet til den borger, der skal afstå areal og dennes ejendomsret i forhold til hensynet til almenhedens interesse i linjeføringen af stien.

P's bemærkninger af 12. november 2018 ang. linjeføring og usaglige hensyn.

Klager skriver, at de ikke kan se, hvilken skærpet prøvelse Vejdirektoratet har foretaget af kommunens skøn. Som det fremgår ovenfor har Vejdirektoratet gennemgået og afvejnet kommunens oplysninger og begrundelse for linjeføring og har vurderet, at linjeføring over punkt A og B er sammenlignelige. På den baggrund finder vi ikke grund til at kritisere kommunens valg af linjeføring over punkt A.

Klager bemærker desuden, at Sorø Kommune ikke har lavet undersøgelser af alternativ linjeføring, men at argumenterne for linjeføringen bygger på Næstved Kommunes vurderinger og antagelser. Det er Næstved Kommune, der er den eksproprierende myndighed, hvilket indebærer, at Vejdirektoratet tager stilling til de undersøgelser og argumenter, der præsenteres af Næstved Kommune.

Klager stiller desuden det spørgsmål, om der er tale om et bestillingsarbejde fra K-gården med det formål at sikre et større forretningsgrundlag for virksomhedens drift. Klager er af den opfattelse, at der aldrig har været foretaget en reel afvejning af alternativerne, men at det er et projekt, der bygger ensidigt på K-gårdens ønsker. Der er efter vores opfattelse ikke dokumentation for, at der skulle være tale om et bestillingsarbejde. Som sagen er oplyst, har bro- og stiprojekt været planlagt i en årrække - også før K-gårdens tilbud om at stille jord vederlagsfrit til rådighed. Projektet har desuden involveret Naturstyrelsen, der tilbage i 2005 kontaktede lodsejerne for at lave en aftale. Siden 2007 har begge kommuner forsøgt at indgå frivillige aftaler med lodsejer på begge sider af åen. Som sagen er oplyst, har kommunen i planlægningsfasen undersøgt alternativer, jf. bl.a. korrespondance med bylauget ang. krydsning af åen et helt tredje sted. Vi har ikke grundlag for at antage, at kommunen har baseret deres valg af linjeføring på usaglige hensyn.

Aktualitetskravet

Aktualitetskravet omhandler spørgsmålet om, ekspropriationen kan anses for tidsmæssig aktuel, herunder om de fornødne tilladelser til gennemførelse af projektet er indhentet. En forudsætning for at en ekspropriation er lovlig, herunder nødvendig, er, at ekspropriationsformålet kan realiseres.

I forbindelse med Natur- og Miljønævnets vilkår har nævnet accepteret, at kommunen "*benytter DOF's overvågning til at vurdere, at rodkagen ikke længere kan fungere som levested for isfugl*". Vurderingen er således overladt til Næstved Kommune, der har opsat som kriterie, at rodkagen vil være udtjent som redeplads, hvis den ikke har været benyttet i én ynglesæson. Vejdirektoratet skal i øvrigt bemærke, at vi ikke har kompetence til at tage stilling til, om det opsatte kriterie er fagligt korrekt.

Kommunen har i sin udtalelse oplyst, at den har en forventning om, at redestedet indenfor en kort periode vil være udtjent men har ikke konkretiseret perioden. Det fremgår af DOF's overvågningsnotater fra henholdsvis april og juni 2017, at isfuglen yngler på stedet. Umiddelbart før åstedsforretningen skriver DOF til kommunen, at der ikke er belæg for, at rodvælteren er blevet uegnet som redested, at isfuglen fik hele tre kuld unger, og forvitringen kun skrider langsomt frem. DOF konkluderede, at "*der er gode muligheder for, at isfuglen vil yngle på stedet i adskillige år endnu*". Vi har noteret, at der i 2017 materialet fra DOF ikke er forhold til støtte for den forventning, kommunen giver udtryk for på tidspunktet for ekspropriationen.

I foråret/sommer 2018 er situationen på stedet ændret, jf. DOF's notat af 10. juni og 26. september, idet isfuglen ikke har ynglet på stedet i ynglesæsonen 2018.

Vi kan derfor konstatere, at det kriterie, som Næstved Kommune har opstillet for deres vurdering, er opfyldt. Vejdirektoratet forholder sig ikke til, hvorfor isfuglen ikke har ynglet på stedet i 2018, herunder om dette skyldes vejret, flag efterladt fra åstedsforretningen, fældning af gammel pil på bredsiden overfor eller forvitring af rodkagen. Eftersom isfuglen ikke har ynglet i en sæson, kan broforbindelse etableres og formålet med ekspropriationen - at skabe en stiforbindelse mellem de to landsbyer og sammenhæng mellem naturområder - realiseres.

Grus og påvirkning af naturen

Vejdirektoratet kan oplyse, at en ekspropriation ikke kan gå videre end det, der er givet de nødvendige tilladelser til. Anlæg af broen og etablering af stien skal ske i henhold til og i

overensstemmelse med dispensationen efter naturbeskyttelsesloven. Det ligger udenfor Vejdirektoratets kompetence at vurdere, om udlægning af grus er i strid hermed. Det ligger desuden udenfor Vejdirektoratets kompetence at vurdere anlæggets påvirkning af naturen.

I bemærkningerne af 12. november 2018 skriver klager, at Vejdirektoratet bør kunne forholde sig til, at det beskrevne anlæg afviger markant fra, hvad der foreligger tilladelse til. Som nævnt skal Vejdirektoratet sikre, at der foreligger de nødvendige tilladelser, så formålet med projektet kan realiseres. Vi har noteret, at der er givet de nødvendige dispensationer efter naturbeskyttelsesloven til anlæg af en bro og sti, og vi kan konstatere, at disse kan udnyttes, hvilket betyder, at formålet med ekspropriationen kan realiseres. Vi kan ikke tage stilling til, om selve broen og og stien, herunder spørgsmålet om grus, er indenfor dispensationens rammer. Det kan kun den myndighed, der har givet dispensationen.

Procedure i forbindelse med ekspropriationen

Beslutning om ekspropriation skal træffes efter den procedure, der fremgår af vejlovens §§ 100-102. Den skal navnlig sikre, at de parter, der berøres af ekspropriationen, har adgang til at fremkomme med bemærkninger.

Efter at have gennemgået sagens dokumenter mener vi, at kommunen har overholdt disse regler.

Som grundlag for ekspropriationen ligger kommunalbestyrelsens beslutning af 26. juni 2017. Afgørelsen er således truffet af det kompetente, besluttende organ i kommunen.

Linjeføringen på ejendommen blev revideret under åstedetsforretningen på grund af de fysiske forhold i marken resulterende i et større arealindgreb end planlagt herunder, at en del af stien ikke længere følger skel, hvilket medfører afskæring af areal. Parterne er dog uenige om, hvorvidt dette skete på opfordring af lodsejer eller kommunen. Klager har bl.a. påpeget, at bilag var mangelfulde, at der burde været blevet indkaldt til en ny åstedetsforretning og giver udtryk for, at indholdet af protokollen repræsenterer de holdninger og opfattelser svarende til dem, som har udformet referatet.

Hvis der foretages væsentlige ændringer i projektet efter åstedetsforretningen er afholdt, og ændringerne er til skade for ejer af ejendommen, skal der gennemføres en ny åstedetsforretning. Som sagen er oplyst, er der ikke foretaget ændringer efter afholdelse af åstedetsforretningen. Vejdirektoratet kan ikke tage stilling til, hvad der skete på selv åstedetsforretningen men blot konstatere, at parterne har forskellige opfattelser.

Adgangsforhold

Klager skriver den 12. november 2018, at ejer af matr.nr. I mister sin adgang til de arealer, hvor adgangsvejen er fra strædet, da markvejen bliver til en offentlig sti for gående trafik på naturens præmisser. Det er derfor ikke lovligt at køre med landbrugsmaskiner på stien, hvilket som minimum vil kræve en tinglyst vejadgang.

Under åstedetsforretningen skal kommunen redegøre for, hvordan adgangsforhold og afskårne arealer skal reguleres. Det fremgår af vejlovens § 101, stk. 2. Det er Vejdirektoratets opfattelse, at denne bestemmelse ikke indeholder et krav om, at kommunen skal have fastlagt en endelig placering af adgangsforhold til en ejendom eller afskårne arealer, men at det åbner op for en dialog

mellem kommune og lodsejeren på åstedsforretningen, eller i tiden efter denne, om en mere præcis placering.

Vejmyndigheden skal så vidt muligt sikre ejendommen en anden fornøden vejadgang, hvis vejanlægget afbryder ejendommens hidtidige adgang til en offentlig vej eller til en del af ejendommen. Det fremgår af vejlovens § 48, stk. 2. Om der er etableret fornøden vejadgang er reguleret af vejlovens § 48, stk. 3. En ejendom anses således for at have fornøden vejadgang, selvom ændrede adgangsforhold giver ejendommen en mere afsides beliggende i forhold til offentlig vej, afskæres helt eller delvist fra sin kundekreds eller påføres fremtidige udgifter til vedligeholdelse. Hvis der ikke etableres fornøden vejadgang, hører erstatningsspørgsmålet under taksationskommissionen, se nedenfor.

Vejdirektoratet forstår sagen således, at den offentlige sti placeres der, hvor der i dag på matr.nr. f og c frem til skellet ved matr.nr. l er en udlagt og ibrugtaget privat fællesvej. Vejdirektoratet deler ikke opfattelsen af, at der er tale om nye forhold foretaget efter åstedsforretningen, idet stiens forløb på disse ejendomme har været kendt siden åstedsforretningen. Vejdirektoratet noterer desuden, at der efter ekspropriationen fortsat er vejadgang til matr.nr. l.

Vejdirektoratet kan oplyse, at der ikke er regler i vejloven om tinglysning af vejret til offentlig sti. Vi kan desuden oplyse, at der ikke kan tinglyses rettigheder på offentlige veje eller stier, der udskilles i matriklen, hvilket kommunen har pligt til, jf. vejlovens §§ 60 og 61.

Manglende hjemmelshenvisning

En afgørelse, der meddeles skriftligt, skal være begrundet. Kun i tilfælde hvor parten fuldt ud får medhold, er der ikke krav om, at afgørelsen skal begrundes. Dette fremgår af forvaltningslovens § 22. En begrundelse skal indeholde en henvisning til de retsregler, som afgørelsen er truffet efter. Det fremgår af forvaltningslovens § 24.

Vi kan konstatere, at hverken varsling af ekspropriation eller afgørelsen indeholder en henvisning til vejlovens § 96, der er hjemmel til ekspropriation til offentlig sti. Kommunen har henvist til vejlovens bestemmelser om åstedsforretning m.v. Vejdirektoratet kan konstatere, at manglen ikke ses at have haft betydning for afgørelsens indhold.

Vejdirektoratets afgørelse

Ud fra en samlet vurdering finder Vejdirektoratet, at Næstved Kommune har foretaget en afvejning af hensynet til den enkelte borger, denne ejendomsret og hensynet til almenvellet. Vi har ikke grundlag for at antage, at kommunen har varetaget usaglige hensyn forbindelse med sin vurdering og valg af linjeføring. Nødvendigheds- og aktualitetskravet er opfyldt, og ekspropriationsformålet kan realiseres.

Vejdirektoratet opretholder derfor Næstved Kommunes beslutning om ekspropriation af del af matr.nr. l til etablering af sti- og broforbindelse.

Erstatningsspørgsmålet

Spørgsmålet om erstatning, herunder beregning af tabets størrelse, og erstatning for afskårne arealer, henhører under taksationsmyndighedernes kompetence, jf. vejlovens § 104, stk. 5. Vi kan

derfor ikke tage stilling til disse spørgsmål. Dette gælder ligeledes spørgsmål om nødvendig anskaffelse af materiel.

Spørgsmålet om, hvorvidt der er etableret fornøden vejadgang til en ejendom eller til afskårne dele af en ejendom, når den hidtidige adgang er blevet afbrudt i forbindelse med et vejanlæg, er også spørgsmål, der hører under taksationskommissionen, jf. § 48, stk. 4 og stk. 5. Vejdirektoratet kan derfor ikke tage stilling til dette.

Hvis det ikke er muligt at opnå enighed om størrelsen af en erstatning for ekspropriationen, herunder spørgsmålet om fornøden vejadgang, skal kommunen indbringe erstatningsspørgsmålet for taksationskommissionen til afgørelse. Det følger af vejlovens § 112, jf. lovens § 105, stk. 1. Indbringelsen for taksationskommissionen skal ske senest 8 uger efter beslutningen om ekspropriation eller 4 uger efter endelig afgørelse af en klage over beslutningen.

Vi foretager os ikke mere i sagen.

I er velkomne til at kontakte mig, hvis I har spørgsmål.

Afgørelsen er også sendt til Næstved Kommune.

Prøvelse ved domstolen (Søgsmålsvejledning)

Hvis I ønsker, at domstolene skal tage stilling til vores afgørelse i klagesagen, skal søgsmål være anlagt inden 6 måneder efter modtagelsen af denne afgørelse, jf. vejlovens § 132, stk. 5.

Vi forbeholder os ret til at offentliggøre denne udtalelse på vores hjemmeside i anonymiseret form under iagttagelse af databeskyttelsesforordningen⁸ og databeskyttelseslovens⁹ bestemmelser.

Venlig hilsen

⁸ EP og Rfor 2016/679/EU af 27. april 2016 – med virkning fra 25. maj 2018.

⁹ Lov nr. 502 af 23. maj 2018 om supplerende bestemmelser til forordning om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger.

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=201319>